SURINAME'S BEHOEFTE

DOOR

G. J. STAAL.

I.

„Is dat Suriname?“, vroeg mij eens een vreemdeling, dien ik in de gelegenheid gesteld had in het ontgonnen gebied eenige plantages en vestigingen van klein-landbouwers te bezichtigen. Hij sprak het uit op een toon van blijde verwondering; naar hetgeen hij elders ervan gehoord had, verkeerde hij in de meening eene hopelooze woestenij te zullen vinden, waar niets goeds gedaan nòch te doen was. Hij had méér gezien, andere gewesten in dat gebied en, wat hij nu zag, stak er zoo gunstig bij af. Hij kon zich niet voorstellen, dat hij zich bevond in een noodlijdend land; hij kon zich niet verklaren dat het zoo móest zijn.

Toen ik hem hoorde, rees voor mij op het beeld van het geleidelicht in de Suriname. Wie des avonds, in het donker, de rivier binnen vaart, neemt een helder licht waar, dat uitschijnt over het water, van den top van een hoogen toren, midden in den breeden mond, vaag oprijzend in het duister. Maar die toren, — dat ziet men bij dag, is uit het lood gezakt, staat bedenkelijk scheef. En door de werking van stroom en beweeglijk slib zal hij eenmaal — wie weet hoe spoedig reeds — kantelen. Dan zal het water het licht dooven.

Suriname doet denken aan dien lichttoren op zijn on veilige basis. Maar toch is er één groot, kardinaal verschil: de toren is aan het wankelen gebracht door geweldige natuurkrachten, waartegen 's menschen kracht niet op kan; Suriname echter kan wèl gestut en opgeheven worden door menschelijk vermogen.

In twee zeer belangrijke verslagen, — dat der zoogenaamde Suriname-Commissie, in 1911 verschenen en het verslag der Studie-Commissie van het Suriname-Studie-Syndicaat, dagteekenend van 1920, — is met frissche bekwaamheid menig gebrek aangewezen in Suriname's fundament en menige goede raad voor herbouw verschaft. Op enkele punten raken die verslagen elkander. De Studie-Commissie heeft op het stuk van het geldelijk beleid denkbeelden en voorstellen van de Suriname-Commissie onderlijnd en aanbevolen; met betrekking tot eenige andere onderwerpen, zooals aanleg van verkeerswegen en decentralisatie van bestuur, schaart zij zich eveneens aan de zijde van laatstgemelde Commissie.

Ondanks zulke punten van overeenstemming, loopen de beide rapporten, wat hun aard en hunne strekking aangaat, echter ver uit een.

Voor een deel is dat te verklaren uit het verschil in taak, door de Commissiën aanvaard. Terwijl de opdracht van de Suriname-Commissie was om een onderzoek in te stellen naar den economischen en financiëlen toestand van Suriname en om raad te geven ten aanzien van de maatregelen, die ter verbetering van den toestand genomen dienden te worden, — raad aan de Regeering en dus uiteraard betrekking hebbende op het geen H^áár te doen stond, — was die der Studie-Commissie gericht op een onderzoek naar de bedrijfsmogelijkheden, in het bijzonder op landbouwgebied, ter bevordering van den opbloei van het land met medewerking, in de eerste plaats, van ondernemers. Een ander doel stond dus voor oogen, en het kon dan ook niet anders of de rapporten moesten in wezen verschillen.

Een opmerkelijk verschil tusschen de beide verslagen moet echter worden toegeschreven aan de divergeerende beschouwingswijzen der twee Commissiën op het stuk van het zoo belangrijke immigratievraagstuk. Hoewel de Suriname-Commissie in haar verslag spreekt van het „alles beheerschende bevolkingsvraagstuk” (bl. 193) en niet nalaat de beteekenis van de immigratie voor de oplossing van dat probleem in het licht te stellen, heeft zij zich niet kunnen losmaken van het be-

grip, dat het naaste doel van den aanvoer van immigranten zou zijn om den grooten landbouw de noodige werkkrachten te verschaffen (bl. 196), terwijl daarentegen de Studie-Commissie met bijzonderen aandrang en nadruk de aandacht er op gevestigd heeft, dat bij alle maatregelen, die ten behoeve van de immigratie getroffen worden, als doel voor oogen gehouden moet worden: het vormen van een voldoende plaatselijke arbeidsmacht, wel ontstaan door immigratie, doch daarvan onafhankelijk geworden. Schijnbaar moge het verschil in uitgangspunt niet zoo belangrijk zijn, daar immers ook de Studie-Commissie voortzetting van den aanvoer van immigranten ten behoeve van de arbeidsvoorziening op de ondernemingen voorstaat, zoodat ook in haar gedachtengang gesproken kan worden van die bestemming als „naaste” doel der immigratie, uit de aanbeveling der Suriname-Commissie om het aandeel der werkgevers in de kosten van den aanvoer te verzwaren (bl. 194), blijkt wel hoever eene rede-neering van uit haar uitgangspunt ten slotte wegvoert van de slotsom van het betoog der Studie-Commissie, die consequent voortgaande in hare lijn, tot het voorstel komt om de lasten der werkgevers in het immigratieproces te verlichten.

De heeren Kasteleyn en Kluvers hebben in de Juli-aflevering van den West-Indischen Gids, — eerstgenoemde heeft het andermaal gedaan in de aflevering van September, — nog eens bijzondere klem gelegd op het *hoofddoel*, het *einddoel* der immigratie. Inderdaad kan niet genoeg herhaald worden hoe noodzakelijk en van hoeveel belang het is het eigenlijk doel van de immigratie scherp te omschrijven, dat doel scherp voor oogen te houden en bij alle pogingen, die gedaan worden om Suriname er boven op te helpen, dáárop te mikken. Alleen dàn kan er sprake zijn van doordringen tot de kern van het Suriname-vraagstuk, tot de bron van alle bezwaren en moeielijkheden, alleen dàn van een welbewust streven naar de opheffing van Suriname in vaste lijn; alleen dàn van kans op wel-slagen.

Het rapport der Studie-Commissie, waarvoor Neder-

land dank schuldig is, zoowel aan de samenstellers, als aan hen, die de middelen beschikbaar stelden om het onderzoek te bekostigen, heeft de groote verdienste dat het helderder dan enig ander aantoon wat er hapert aan Suriname en wat er noodig is om het land te redden uit zijn armelijken toestand. Het heeft de kiem gewezen van alle kwalen, den haard van alle ziekten, en aangeduid hoe de kiem moet worden gedood, het verterend vuur gebluscht.

Naar tijdsorde jonger dan het Verslag der Suriname-Commissie komt aldus aan dat der Studie-Commissie de voorrang toe, want het lijdt — althans voor schrijver dezes — geen twijfel, dat allereerst voldaan zal moeten worden aan de voorwaarden, die de Studie-Commissie voor den opbouw voor Suriname stelt, vóórdát eenig wezenlijk effect verkregen kan worden door de invoering van maatregelen van den aard als in het rapport der Suriname-Commissie aanbevolen.

Wat toch is het Surinaamsche vraagstuk?

Het heeft vaak den schijn alsof het een probleem is van zóó bijzonderen, zóó uitzonderlijken aard, dat het ééinig in zijn soort is en schier onoplosbaar.

In werkelijkheid is het echter niet anders dan het probleem, dat overal verschijnt waar eene slechte, schadelijke verhouding bestaat tusschen de uitgestrektheid van den ontginbaren bodem en het kwantum der krachten, voor de ontginning beschikbaar. Onevenredigheid — kortweg gezegd — tusschen gebied en bevolking.

Dat is de primaire kwaal, waaruit zich nagenoeg alles laat verklaren.

Indien Suriname, zóó gelijk het is, gelegen ware ergens in het gebied van Nederlandsch-Indië, dan zou geen oogenblik bijzondere bezorgdheid over de toekomst behoeven te bestaan. Voorzeker zouden dan de gunstige factoren voor ontwikkeling, waarop het land in vele opzichten bogen kan, spoedig tot hun recht komen, aangezien in dat geval zooveel gemakkelijker zou kunnen worden voldaan aan de onontkoombare voorwaarden voor verbetering van de omstandigheden.

Vele deelen der Buitengewesten van Nederlandsch Indië

vertoonen, op de keper beschouwd, geen beter beeld dan Suriname; zijn economisch even zwak, zelfs zwakker.

Maar omdat Suriname niet als die Buitengewesten een deel uitmaakt van een grooter geheel; omdat het op zich zelf is aangewezen; omdat het eene volledige eigen huishouding moet verzorgen, dáárom heeft het Surinaamsch probleem een ander, zoo opvallend aanzien en ontstaan nevenproblemen van financiëlen, materiëlen, moreelen aard, die gezamenlijk optredend en elk voor zich tegelijkertijd om eene oplossing vragend, de ingewikkelde figuur vormen, welke op den beschouwer den indruk maakt van een onontwarbaar kluwen van raadselen, waarin hij den draad, die naar het antwoord leidt, niet zal kunnenvinden.

Zóó wonderlijk is de figuur in weze echter niet. De nevenproblemen zijn slechts uitloopers van het hoofdprobleem; zij zijn alléén raadselen, omdat zij niet kunnen worden opgelost zoolang het hoofdprobleem nog geene afdoende oplossing heeft gevonden; zij houden op raadsele te zijn zoodra bescheid op het hoofdprobleem is gegeven; dàn — maar ook niet eerder — verdwijnen zij van zelf of veranderen in overal wèl-bekende vraagstukken, waarvoor de antwoorden voor het grijpen liggen.

Dat hoofdprobleem nu is: het vraagstuk der bevolking.

Welke oorzaken men ook voor Suriname's gebreken wil aanvoeren: gebrek aan kapitaal, gebrek aan draagkracht, gebrek aan energie, gebrek aan arbeidzaamheid, gebrek aan productiviteit, aan kennis, aan verantwoordelijkheidsbesef; welke benamingen en kwalificatiën men ook bezigen wil — met meer of minder recht — om te verklaren en . . . te verwijten; welke woorden men ook wil gebruiken om de toestanden te kenschetsen en aan te duiden wat veranderen moet, er is maar één naam voor alle gebreken te zamen: gebrek aan bevolking, er is maar één woord, dat alles zegt en alles aanduidt: onderbevolking.

II.

Een land als Suriname, begiftigd met een zeer vruchtbaren bodem, geschikt voor de verbouwing van velerlei gewas, met gunstige seizoenverdeeling, een wezenlijk niet

slecht klimaat en grootendeels nog braakliggend, zoodat er overvloed van ruimte voor nog duizenden en duizenden is, zal héél langzaam aan en op den langen, langen duur wel in een anderen, beteren toestand komen.

Toen schrijver dezès in November 1916 het bestuur over Suriname aanvaardde, kon hij zich hoopvol en bemoeiigend uiten over de mogelijkheid van eene snelle krachtige ontwikkeling, omdat er uitzicht bestond dat er nieuw leven in gebracht zou worden. En toen hij, in December 1920, afscheid nam, kon hij in alle oprechtheid verklaren dat hij, ondanks de ervaren teleurstellingen, die hem eene andere werkelijkheid hadden laten zien dan beloften en gerechtvaardigde verwachtingen in 1916 voorspelden, geen woord behoefde terug te nemen van hetgeen hij destijds gezegd had over de gunstige factoren, die een toekomstigen opbloei mogelijk maakten. Ja, indien de armelijke omstandigheden toegeschreven zouden moeten worden aan onvruchtbaarheid van den grond, slechte weersgesteldheid, kwaad klimaat, — in het algemeen aan schadelijke invloeden, onafhankelijk van 's menschen wil en 's menschen kracht, — dan zou er reden zijn om te wanhopen aan de komst van betere tijden.

Zóó is het echter niet.

Maar hoe lang zal het duren vóórdát een wezenlijke verbetering intreedt; hoeveel perioden van stilstand, achteruitgang, ontmoediging zullen nog doorleefd moeten worden vóórdát de toekomst verzekerd is? De vragen stellen, is haar beantwoorden. Suriname kan zóó lang niet wachten; Nederland mag het zóó lang niet aanzien.

Wie onderzoekt of Suriname vooruit gaat of niet, zal bevinden dat wel is waar in sommige opzichten vooruitgang is te bespeuren, maar ook tot de gevolgtrekking komen, dat die vooruitgang slechts zéér langzaam vordert en dat daartegenover de lasten snel toenemen.

Ter bevestiging hiervan volgen eenige gegevens, verkregen door vergelijking van tweevijfjarige tijdperken, 1910/14 en 1915/19. In het laatste tijdvak valt de wereldoorlog en de daaruit ontstane algemeene ontreddeering, waaronder na-

tuurlijk ook Suriname leed. De opmerking zou dus geplaatst kunnen worden, dat dientengevolge zich in dat tijdvak te veel ongunstige invloeden deden gelden voor eene zuivere vergelijking met de periode 1910/14. Daartegenover staat echter, dat in enkele opzichten de buitengewone tijdsomstandigheden een gunstige werking uitoefenden; met name werd veel meer dan vroeger geproduceerd in het eigen land voor de eigen behoeften, er werden hogere prijzen voor de producten gemaakt en tengevolge van de verkeersbelemmeringen bleef een veel grooter aantal immigranten als settlers achter dan anders vermoedelijk het geval geweest zou zijn. Wat de financiën aangaat, moet bovendien opgemerkt worden, dat door de heffing van opcenten en bijzondere lasten getracht werd de nadeelige invloeden op de geldmiddelen althans eenigermate te ondervangen. Intusschen is niet tegen te spreken, dat de schadelijke invloeden merkbaar zijn, zoowel in de bevolkings-toename als in de geldelijke uitkomsten. Niettemin is het materiaal van de periode 1915/19 voor de vergelijking gebezigd, omdat het er feitelijk zoo weinig toe doet welke tijdperken ter vergelijking genomen worden, nu toch het algemeen verloop der omstandigheden slechts een verloop-in-zwakheid is.

De bevolking telde einde 1914: 99.000 zielen, einde 1919: 110.000. Zij nam dus, deels tengevolge van natuurlijke aanwas, deels van immigratie toe met 11 % in 5 jaren. Er is wel eens becijferd dat, wanneer de bevolking tot 250.000 zielen zou stijgen, een bevredigende toestand (bevredigend, méér niet) zou ontstaan. Zelfs als in acht genomen wordt, dat de aanvoer van Javanen in 1915 en 1916 geheel stil stond en dat in die jaren slechts 300 Britsch-Indiërs werden aangebracht (waartegenover echter, zooals gezegd, als gedeeltelijke compensatie een ruimer aantal blijvers te stellen is), dan springt in het oog hoe ontmoedigend lang het zou duren vóórdat de bevolking meer dan verdubbeld en de „bevredigende” toestand ingetreden zou zijn, wanneer niet een krachtige stoot aan de bevolkingsvermeerdering werd gegeven. Daar zoo dikwijls Britsch Guyana ten voorbeeld gesteld wordt,

moge er hier op gewezen worden dat Demarara reeds twee-en-een-half maal zooveel inwoners telt als Suriname, maar Suriname wat den natuurlijken aanwas betreft gunstig bij den buur afsteekt. Een jaar als 1919, toen 295 personen méér overleden dan geboren werden, is een beslissende uitzondering. In dat jaar viel de griep-epidemie, de ernstigste ramp, die het zielental ooit sinds menschenheugenis trof. In 1910/18 bedroeg het geboorte overschot gemiddeld 875 per jaar.

De stilstand en belemmering in het immigranten verkeer waren oorzaak dat in 1915/19 slechts ongeveer 4800 immigranten binnen kwamen, tegen ruim 5700 in het tijdvak 1910/14.

In den grooten landbouw was de productie van *koffie* in 1910/14: $1\frac{1}{2}$ miljoen kilogram, in 1915/19: $6\frac{1}{2}$ miljoen, eene toename dus met ruim 330 %.

Voor *cacao* waren de cijfers: ongeveer 7 miljoen kilogram in 1910/14 en ongeveer $8\frac{1}{2}$ miljoen in 1915/19, derhalve 21 % toename.

Suiker daarentegen liep terug met $3\frac{1}{2}$ percent, te weten: van ruim 64 miljoen kilogram in 1910/14 tot ongeveer 62 miljoen in 1915/19.

Becijferd naar de marktprijzen van vóór den oorlog, kan aangenomen worden, dat de waarde van het geproduceerde in de tweede periode 5 miljoen gulden hóóger was dan in de eerste. Als gevolg van de behaalde hoogere eenheidsprijzen moet de geldelijke opbrengst veel meer geweest zijn.

In den kleinen landbouw viel in het tijdperk 1915/19 eene aanzienlijke toeneming van de productie over den geheelen lijn waar te nemen. Met een enkel woord is hiervoren reeds vermeld, dat die hoogere productie toegeschreven moet worden aan den invloed der tijdsomstandigheden. Ten gevolge van de stremming in het verkeer — geruimen tijd stond alle rechtstreeksche verbinding met Nederland geheel stil — en de uitvaardiging van uitvoerverboden elders, ontstonden leemten en vertragingen in den invoer

van levensmiddelen. Om een paar belangrijke te noemen: terwijl vroeger geregeld, in den 14-daagschen dienst, rijst uit Nederland werd verschaft, zeker tusschen 1500 en 2000 balen per vaart en in 1917 nog 20000 balen konden worden aangevoerd, kon het in 1918 nog slechts gelukken om 8000 balen uit Oost-Indië te verkrijgen en een paar duizend via Amerika. In 1919 verschaftte het buitenland niets meer. Met blom voor de bereiding van brood, dat in Suriname een volksbehoefte is, was het niet anders. In de eerste helft van 1918 kwam geen baal binnen; eindelijk gelukte het uit Argentinië, — een geheel nieuwe markt voor Suriname, — blom te betrekken. De invoer van slachtvee uit Demerara, aanvankelijk teruggebracht van 80 tot 40 stuks per maand, werd al spoedig geheel stopgezet.

Al deze, en andere, soortgelijke verstoringen in de voedselverschaffing hebben een levendigen vooruitgang in de productie van den kleinen landbouw veroorzaakt.

Achtereenvolgens bedroeg de productie van dat bedrijf in 1910/14 en 1915/19 voor:

Koorn (maïs): 4.7 miljoen K.G. en 7.9 miljoen = eene stijging met 68 %.

Bananen: 1.7 miljoen K.G. en 2.6 miljoen = eene stijging met 53 %.

Aardvruchten: 5.8 miljoen K.G. en 15.3 miljoen = eene stijging met 164 %.

Rijst (padi): 12.1 miljoen K.G. en 36.7 miljoen = eene stijging met 203 %.

Het aandeel van den kleinen landbouw in de voortbrenging van cacao en koffie bedroeg achtereenvolgens:

Cacao in 1910/14: 1.8 miljoen K.G., id 1915/19: 2.4 miljoen = stijging met 33 %.

Koffie in 1910/14: 0.1 miljoen K.G., in 1915/19: 0.3 miljoen = stijging met 200 %.

Deze uitkomsten duiden eene algemeene stijging van de productie van den kleinen landbouw aan met 150 %, on-

gerekend de eveneens opgevoerde levering van kokosnoten, boonen en andere plantaardige voedingsmiddelen.

Het aantal perceelen van den kleinen landbouw nam toe van ongeveer 9900 aan het eind van 1914 tot ruim 13.000 aan dat van 1919; de bebouwde oppervlakte van 12000 tot 19000 Hectaren.

De sterkte van den veestapel werd eind 1914 geschat op 7000 dieren, eind 1919 op 10.000 gewaardeerd.

Op het gebied van de geldmiddelen valt eene toenemende onevenwichtigheid tusschen uitgaven en inkomsten waar te nemen.

Terwijl in de periode 1910/14 de gewone uitgaven (waar onder te verstaan die, welke uit de eigen middelen en het Rijks-subsidie gevonden moeten worden) volgens de cijfers der rekeningen $\pm f 21.700.000$ beliepen, bedroegen zij, naar de voorloopige uitkomsten, in 1915/19 $\pm f 24.600.000$, dus ongeveer $f 3.000.000$ of 14 % méér. Waartegenover het totaal der middelen van $f 17.485.000$ in 1910/14 terugliep tot $f 17.185.000$ in 1915/19, of drie ton achter bleef.

Voor zoover thans kan worden vastgesteld, is derhalve te voorzien dat het subsidie, dat over 1910/14 ruim $f 4.200.000$ bedroeg, over het tijdvak 1914/19 de $f 7.500.000$ zal overtreffen.

De voornaamste middelen, die opgesomd plegen te worden in een der bijlagen van het Koloniaal Verslag, — namelijk: de inkomstenbelasting, invoerrechten, accijnzen, verlofbewijzen voor den verkoop van gedistilleerd, concessierechten e. d., retributie van balata, goudbelasting, opbrengsten van verkeersmiddelen, zegelrechten, post- en telefoondienst, schoolgelden, — brachten in de periode 1915/19 ongeveer hetzelfde bedrag op als in 1910/14, te weten: ruim $f 1.300.000$, niettegenstaande de invoering van bijzondere heffingen ter tegemoetkoming aan de nadeelige gevolgen van de oorlogsomstandigheden eene bate van ruim $f 1.000.000$ verschaft en de opbrengst van den zeedienst der koloniale Vaartuigen niet

onbelangrijk steeg teng volge van de veranderingen in het overzeesch ver eer der groote lijnen.

Belangrijk was hierbij de schade, aan invoerrechten geleden. In 1910/14 schommeland tusschen *f* 1.100.000 en ruim *f* 1.400.000 per jaar, bewogen zij zich in 1915/19 tusschen *f* 975.000 en ruim *f* 1.000.000 's jaars, met inbegrip van de geheven opcenten.

De inkomstenbelasting had in 1910/14 een jaaropbrengst tusschen ruim *f* 100.000 en ruim *f* 130.000, in 1915/19 een van ruim *f* 110.000 tot ruim *f* 300.000, dank zij de opcenten en de buitengewone inkomstenbelasting.

(Wordt vervolgd.)